

Besluit van/tot/, houdende/ wijziging van het Besluit op afstand uitleesbare meetinrichtingen ten behoeve van de grootschalige uitrol van de slimme meter (Besluit grootschalige uitrol op afstand uitleesbare energiemeter)

(concept-datum)

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz..

Op de voordracht van Onze Minister van Economische Zaken, nr. WJZ.....;
Gelet op richtlijn nr. 2009/72/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot intrekking van Richtlijn 2003/54/EG, artikel 26ae van de Elektriciteitswet 1988 en artikel 13e van de Gaswet;
De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies vannr. W.....);
Gezien het nader rapport van Onze Minister van Economische Zaken van, nr. WJZ.....;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel I

Het Besluit op afstand uitleesbare meetinrichtingen wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 2 komt te luiden:

Artikel 2

Netbeheerders dragen er zorg voor dat op 31 december 2020 aan de afnemers als bedoeld in artikel 95a, eerste lid, Elektriciteitswet en artikel 43, eerste lid, Gaswet een meetinrichting ter beschikking is gesteld die ten minste voldoet aan de krachtens artikel 95a, eerste lid, van de Elektriciteitswet en artikel 42a, eerste lid, Gaswet gestelde eisen, tenzij die afnemer beschikt over een onbemeten aansluiting.

B

Artikel 4 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid vervallen de onderdelen f en g, onder verlettering van de onderdelen h tot en met k tot f tot en met i.
2. In het tweede lid wordt 'de functionaliteiten genoemd in het eerste lid, onderdelen c, f en g, zijn ingeschakeld of uitgeschakeld' vervangen door: de functionaliteit genoemd in het eerste lid, onderdeel c, is ingeschakeld of uitgeschakeld.
3. Er wordt een nieuw lid ingevoegd, luidende:
 8. Indien een meetinrichting voor elektriciteit beschikt over een functionaliteit waarbij op afstand de levering van elektriciteit kan worden onderbroken, beperkt of hervat, wordt aan de afnemers duidelijk, tijdig en controleerbaar gecommuniceerd of deze functionaliteit is ingeschakeld of uitgeschakeld. Indien de meetinrichting beschikt over een functionaliteit waarbij op het leesvenster van de meetinrichting wordt weergegeven of de in de eerste volzin bedoelde functionaliteit is ingeschakeld of uitgeschakeld vindt deze communicatie via het leesvenster plaats.

C

Artikel 5 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid vervalt onderdeel d, onder verlettering van de onderdelen e tot en met h tot d tot en met g.
2. In het tweede lid wordt 'de functionaliteiten genoemd in het eerste lid, onderdelen b en d, zijn ingeschakeld of uitgeschakeld' vervangen door: de functionaliteit genoemd in het eerste lid, onderdeel b, is ingeschakeld of uitgeschakeld.
3. Onder vernummering van het zesde tot het zevende lid, wordt een lid ingevoegd, luidende:
 6. Indien een meetinrichting voor gas beschikt over een functionaliteit waarbij op afstand de levering van gas kan worden onderbroken en hervat, wordt aan de afnemers duidelijk, tijdig en controleerbaar gecommuniceerd of deze functionaliteit is ingeschakeld of uitgeschakeld. Indien de meetinrichting beschikt over een functionaliteit waarbij op het leesvenster van de meetinrichting wordt weergegeven of de in de eerste volzin bedoelde functionaliteit is ingeschakeld of uitgeschakeld vindt deze communicatie via het leesvenster plaats.

D

Artikel 11 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste tot en met het vierde lid, wordt 'artikel 4, eerste lid, onderdelen b tot en met k' vervangen door: artikel 4, eerste lid, onderdelen b tot en met i.
2. In het tweede lid wordt 'de functionaliteiten genoemd in artikel 4, eerste lid, onderdelen c, f en g, zijn ingeschakeld of uitgeschakeld' vervangen door: de functionaliteit genoemd in artikel 4, eerste lid, onderdeel c, is ingeschakeld of uitgeschakeld.

E

Artikel 12 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste tot en met het vierde lid wordt 'artikel 5, eerste lid, onderdelen a, b en d tot en met g' vervangen door: artikel 5, eerste lid, onderdelen a, b en d tot en met f.
2. In het tweede lid wordt 'artikel 5, eerste lid, onderdeel h' telkens vervangen door: artikel 5, onderdeel g.
3. In het derde lid wordt 'de functionaliteiten genoemd in artikel 5, eerste lid, onderdelen b en d, zijn ingeschakeld of uitgeschakeld' vervangen door: de functionaliteit genoemd in artikel 5, eerste lid, onderdeel b, is ingeschakeld of uitgeschakeld.

F

In artikel 13, eerste lid, wordt 'artikel 4, eerste lid, aanhef en onderdelen b tot en met k, vierde, vijfde en zevende lid, artikel 5, eerste lid, aanhef en onderdelen a, b, d tot en met g' vervangen door: artikel 4, eerste lid, aanhef en onderdelen b tot en met i, vierde, vijfde en zevende lid, artikel 5, eerste lid, aanhef en onderdelen a, b, d tot en met f.

Artikel II

Dit besluit treedt in werking met ingang van 1 januari 2015.

Artikel III

Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit grootschalige uitrol op afstand uitleesbare energiemeter.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

De Minister van Economische Zaken,

NOTA VAN TOELICHTING

Besluit grootschalige uitrol op afstand uitleesbare energiemeter

I. Algemeen

1. Aanleiding

Op 1 januari 2012 is de kleinschalige uitrol van op afstand uitleesbare meters (slimme meter) voor elektriciteit en gas in Nederland van start gegaan. In deze periode, die twee jaar duurt, worden conform artikel 26ad, eerste lid van de Elektriciteitswet en artikel 13, eerste lid van de Gaswet op afstand uitleesbare meters aangeboden in een beperkt aantal situaties aan huishoudens en kleinzakelijke verbruikers: bij nieuwbouw, grootschalige renovatie, reguliere vervanging en wanneer de afnemer hier om verzoekt (prioriteitsplaatsing). Het doel van deze kleinschalige uitrol is om ervaring op te doen en indicaties te krijgen waar verbeteringen of aanvullende maatregelen nodig zijn om de grootschalige uitrol, waarbij aan alle Nederlandse kleinverbruikers een op afstand uitleesbare meter wordt aangeboden, soepel te laten verlopen. Op basis van toezeggingen die zijn gedaan aan de Eerste en Tweede Kamer is een monitoringsprogramma opgezet: de Autoriteit Consument en Energie (ACM) monitort de uitroltechnische en consumentenaspecten en Agentschap NL (AgNL) de energiebesparing en energiedienstenontwikkeling. ACM en AgNL hebben twee maal gerapporteerd over deze aspecten. Op basis van de aandachtspunten uit de eerste tussenrapportage, eind 2012, is overleg gevoerd met de sector en zijn passende verbetermaatregelen genomen. In het najaar van 2013 hebben ACM en AgNL de definitieve monitoringsrapportage opgeleverd. Met de definitieve resultaten van het monitoringsprogramma is de kleinschalige uitrol afgerond. In dit besluit wordt de grootschalige uitrol van op afstand uitleesbare meters geregeld en wordt een wijziging in de functionele eisen aan op afstand uitleesbare meters vastgelegd.

2. Grootschalige uitrol

De keuze om de op afstand uitleesbare meter in Nederland te introduceren is gebaseerd op twee pijlers: ten eerste de wens om de consument beter in staat te stellen de regie te voeren in zijn keuzes op energiegebied; ten tweede op het derde Europese energiepakket, waarin wordt bepaald dat in 2020 minimaal 80% van de huishoudens dient te beschikken over een op afstand uitleesbare meter indien de ingebruikname van op afstand uitleesbare meters in een maatschappelijke kosten- / batenanalyse positief wordt beoordeeld. In Nederland is de ingebruikname van de op afstand uitleesbare meters in 2010 door KEMA positief beoordeeld. De Europese verplichting is vastgelegd in artikel 26ae, eerste lid, van de Elektriciteitswet 1998. Voor gas is in artikel 13e, eerste lid, van de Gaswet voorzien in een grootschalige uitrol van de op afstand uitleesbare meter. Op grond van deze artikelen dient bij algemene maatregel van bestuur te worden bepaald in welke periode welk percentage van de afnemers een op afstand uitleesbare meter krijgt aangeboden door de regionale netbeheerders.

Het uitgangspunt is om in de grootschalige uitrol alle huishoudens een op afstand uitleesbare meter aangeboden te hebben, zodat alle consumenten de mogelijkheid hebben meer inzicht te krijgen in hun eigen verbruik en zij maximaal in staat worden gesteld de voordelen van de op afstand uitleesbare meter te benutten. In artikel A van dit besluit is daarom vastgelegd dat de netbeheerders eind 2020 aan alle afnemers als bedoeld in artikel 95a, eerste lid, van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 42a, eerste lid, van de Gaswet (de kleinverbruikers) een op afstand uitleesbare meter moeten hebben aangeboden. Afnemers die blijkens de voorwaarden, bedoeld in artikel 31, eerste lid, onderdelen a of b, van de Elektriciteitswet 1998 of artikel 12b,

eerste lid, onderdelen a of b, van de Gaswet beschikken over een onbemeten aansluiting worden hiervan uitgezonderd.

In Nederland zijn afnemers niet verplicht om de op afstand uitleesbare meter te accepteren. Uit de monitoringsrapportage van ACM blijkt dat op dit moment minder dan 2% van de kleinverbruikers de op afstand uitleesbare meter weigert. De netbeheerders zijn verplicht de op afstand uitleesbare meter aan alle kleinverbruikers aan te bieden. Door het uitrolpercentage vast te stellen op 100% kan naar verwachting eveneens worden voldaan aan de doelstelling dat in 2020 in ieder geval 80% van de afnemers een op afstand uitleesbare meter heeft conform de Europese verplichting. In dit besluit worden geen tussentijdse mijlpalen opgenomen. De uitrolplanning voor de grootschalige uitrol wordt door de netbeheerders in samenspraak met belanghebbenden opgesteld. Het is daarbij van belang dat er een robuuste langjarige uitrolplanning is die leveranciers van energiebesparingsdiensten duidelijkheid biedt voor hun investeringen en waarbij het tempo en de wijze van uitrol de komst van energiebesparingsdiensten en innovatieve diensten stimuleert. Tevens dient er transparantie te zijn over de korte termijn planning van de uitrol van op afstand uitleesbare meters zodat partijen die energiebesparingsdiensten willen aanbieden voorafgaand aan plaatsing op de hoogte zijn waar deze meters geplaatst gaan worden en de consument tijdig kunnen informeren over energiebesparingsdiensten.

3. Schakelfunctionaliteit

In het Besluit op afstand uitleesbare meetinrichtingen zijn de minimum functionaliteiten vastgelegd waaraan op afstand uitleesbare meters in Nederland moeten voldoen om te waarborgen dat kleinverbruikers beschikken over een toekomstvaste en veilige meter. Eén van die functionele eisen betreft de schakelfunctionaliteit waarmee de energietoevoer op afstand kan worden beëindigd en herstart. Voor elektriciteit geeft deze schakelfunctie aanvullend de mogelijkheid om de doorlaatwaarde op afstand te beperken. Tijdens de kleinschalige uitrol is twijfel geuit over veiligheid, nut en noodzaak van de schakelfunctie. Met een groot aantal stakeholders waaronder netbeheerders, leveranciers, consumentenorganisaties en wetenschappers is deze functionaliteit opnieuw geëvalueerd. Tevens is door DNV KEMA een kosten-baten analyse van de schakelfunctie uitgevoerd. In de artikelen B en C van dit besluit wordt de schakelfunctionaliteit als verplichte functionaliteit geschrapt door in het Besluit op afstand uitleesbare meetinrichtingen artikel 4, eerste lid, onderdelen f en g, en in artikel 5, eerste lid, onderdeel d te laten vervallen. Belangrijkste reden hiervoor is dat de relatieve meerwaarde van de schakelfunctie met dusdanig veel onzekerheid is omgeven dat dit niet opweegt tegen de kosten en mogelijke veiligheidsrisico's. Bovendien brengen eventuele veiligheidsincidenten of negatieve beeldvorming rondom de schakelaar, waarbij de energietoevoer op afstand afgeschakeld kan worden, een risico met zich mee voor de acceptatiegraad en daarmee het behalen van de baten van de maatschappelijke business case van de op afstand uitleesbare meter. Voor meters die reeds beschikken over deze functionaliteit of die op eigen initiatief van netbeheerders, eventueel in samenspraak met marktpartijen of consumenten, met de schakelfunctionaliteit zijn uitgerust blijven dezelfde eisen gelden wat betreft de veiligheid en de communicatie over de status van deze functie op de meter.

Functionaliteit

In de evaluatie is een aantal kanttekeningen geplaatst bij de toepassingsmogelijkheden van de schakelfunctie van de op afstand uitleesbare meter. Ten aanzien van op afstand afschakelen bij fraude is het nut van de schakelfunctie beperkter dan eerder werd beoogd. De op afstand uitleesbare meter helpt bij het opsporen van fraude, maar fraude wordt meestal gepleegd buiten de meter om. Bovendien kunnen fraudeurs kiezen voor de optie om de op afstand uitleesbare

meter administratief uit te zetten waardoor fraude niet op afstand kan worden opgespoord en er bovendien niet op afstand mag worden afgeschakeld. Tevens geldt dat niet zomaar afgesloten kan worden zonder dat daadwerkelijk geconstateerd is dat er sprake is van fraude, hiervoor moet meestal toch iemand langs komen. Ten tweede is tijdens de kleinschalige uitrol gebleken dat netbeheerders de schakelfunctie van de op afstand uitleesbare meter niet inzetten om vermogen af te schakelen. Een dergelijke situatie kan zich bijvoorbeeld voordoen als onvoldoende vermogen beschikbaar is om in de totale energievraag te voorzien. De netbeheerders hebben aangegeven dat in zo'n geval het meest effectief kan worden ingegrepen op het niveau van de onderstations in plaats van het afschakelen van individuele afnemers. Ook voor de ontwikkeling van smart grids lijkt op basis van de huidige inschattingen de schakelfunctie geen rol te spelen. De schakelfunctie kan wel een rol spelen bij de ondersteuning van te ontwikkelen prepaid-diensten. In hoeverre prepaid in de toekomst een succesvol concept kan worden is uiterst onzeker, aangezien in Nederland weinig ervaring is met energielevering op basis van prepaid.

Veiligheid

Tijdens de kleinschalige uitrol zijn zorgen geuit over het mogelijk onrechtmatig grootschalig op afstand kunnen afschakelen of beperken van de energietoevoer via de schakelfunctie. De netbeheerders hebben eisen opgesteld om de privacy en security van de op afstand uitleesbare meter te garanderen, inclusief de beveiliging van de schakelfunctie. Zo zijn maatregelen geïmplementeerd om grootschalige afschakeling door kwaadwillenden te voorkomen, bijvoorbeeld door ervoor te zorgen dat de meters niet als groep tegelijk afgeschakeld kunnen worden en door specifieke beveiligingssleutels toe te passen. In de evaluatie is gebleken dat er restricties aanwezig zijn die een veilige en betrouwbare inzet van de schakelfunctionaliteit in de op afstand uitleesbare meter in de toekomst zouden kunnen bemoeilijken. Bovendien kan het lang duren om de energielevering aan huishoudens te hervatten als kwaadwillenden ondanks deze voorzorgsmaatregelen in staat zijn de meter op afstand af te schakelen. In dat geval moet de energielevering mogelijk handmatig en per huishouden worden hervat. De maatschappelijke impact van een dergelijk veiligheidsincident kan aanzienlijk zijn.

Op grond van deze kanttekeningen is in een nader onderzoek in kaart gebracht wat de potentiële kosten en baten zijn van de schakelfunctionaliteit, ook gelet op de ontwikkelingen in de afgelopen jaren. Uit deze analyse blijkt dat de economische toegevoegde waarde van de schakelfunctie beperkt is. Bovendien moet een aanzienlijk deel van de baten worden behaald door het positieve effect op incassokosten als gevolg van prepaid diensten, terwijl het onzeker is of prepaid in de toekomst een succesvol concept wordt in Nederland.

Nederland staat nu voor de introductie van de op afstand uitleesbare meter op landelijk niveau. Om het maximale uit de op afstand uitleesbare meter te halen is het belangrijk dat de meter breed geaccepteerd wordt en dat men de meter gaat gebruiken als instrument om meer regie te krijgen op het energieverbruik en energie mee te besparen. Maatschappelijk draagvlak is hiervoor cruciaal, niet alleen vanwege de keuzevrijheid, maar ook om het maximale maatschappelijke potentieel uit de op afstand uitleesbare meter te halen. Daar moeten de komende jaren de gezamenlijke inspanningen op gericht zijn, zodat de baten van de op afstand uitleesbare meter behaald worden.

4. Administratieve lasten en overige effecten

Dit besluit heeft geen regeldrukeffecten.

5. Handhaving

Nader in te vullen n.a.v. U&H-toets door de ACM.

6. Consultatie

Nader in te vullen n.a.v. consultatie.

II Artikelen

Artikel A

Met artikel A wordt artikel 2 in het Besluit op afstand uitleesbare meetinrichtingen opnieuw ingevuld. De nieuwe invulling van dit artikel is toegelicht in paragraaf 2 van het algemeen deel van deze toelichting.

Het huidige artikel 2 van het Besluit op afstand uitleesbare meetinrichtingen komt te vervallen. Dit omdat de situaties zoals beschreven in artikel 2, eerste en tweede lid, van het Besluit op afstand uitleesbare meetinrichtingen in de grootschalige uitrol komen te vervallen.

Met dit artikel werd beoogd dat, in aanvulling op de gevallen genoemd in artikel 26ad, eerste lid, van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 13d, eerste lid, van de Gaswet, aan afnemers die in een gebouw wonen dat een energieklassse B of beter krijgt of dat wordt verbeterd met minimaal twee energieklassen een op afstand uitleesbare meetinrichting ter beschikking wordt gesteld. Deze afnemers zijn daarvoor echter wel een vergoeding verschuldigd, vanwege de meerkosten die de netbeheerder in het geval van zo'n individuele plaatsing maakt.

Nu de grootschalige uitrol van start gaat hebben krijgen afnemers in deze gevallen in het kader van de grootschalige uitrol reeds een op afstand uitleesbare meter aangeboden. Wanneer een afnemer nu in de situaties die thans in artikel 2 van het Besluit op afstand uitleesbare meetinrichtingen beschreven worden, in afwijking van het door de netbeheerder bepaalde uitroltempo, om een op afstand uitleesbare meter verzoeken is er feitelijk sprake van een prioriteitsplaatsing. Een prioriteitsplaatsing is volgens artikel 26ae, vierde lid, van de Elektriciteitswet en artikel 13e, vierde lid, van de Gaswet een situatie waarin een netbeheerder binnen een redelijke termijn een op afstand uitleesbare meter ter beschikking stelt aan een afnemer die daarom verzoekt. De reden van dit verzoek doet er niet toe; dat zou een situatie kunnen zijn zoals nu beschreven in artikel 2 van het Besluit op afstand uitleesbare meetinrichtingen, maar ook een willekeurige reden. De situaties zoals beschreven in artikel 2 van het besluit worden dus ondervangen door de prioriteitsplaatsing.

Artikel B en C

In paragraaf 3 van het algemeen deel van deze toelichting is toegelicht dat met de artikelen B en C een wijziging wordt aangebracht in de vereisten aan de functionaliteiten van op afstand uitleesbare meters voor elektriciteit en gas, zoals vastgelegd in artikel 4, eerste lid, en 5, eerste lid, van het Besluit op afstand uitleesbare meetinrichtingen.

Als gevolg van het vervallen van artikel 4, eerste lid, onderdelen f en g, en artikel 5, eerste lid, onderdeel d, van ditzelfde besluit worden de verwijzingen naar deze onderdelen in de opvolgende leden van de artikelen 4 en 5 aangepast.

Tot slot wordt in artikel 4 een nieuw achtste lid ingevoegd en in artikel 5 een nieuw zesde lid. Meetinrichtingen voor elektriciteit en gas die zijn geplaatst voor inwerkingtreding van deze wijziging zijn uitgerust met schakelfunctionaliteit. Omdat artikelen 4, eerste lid, en 5, eerste lid, van het Besluit op afstand uitleesbare meetinrichtingen uitsluitend minimumfunctionaliteitseisen stellen en daarmee niet verbieden dat meetinrichtingen voor elektriciteit en gas beschikken over andere functionaliteiten, kunnen ook meters die na inwerkingtreding van deze wijziging worden

geplaatst worden uitgerust met een schakelfunctionaliteit. Deze situatie kan bijvoorbeeld optreden wanneer een netbeheerder als uitkomst van overleg met afnemer en leverancier een op afstand uitleesbare prepaidmeter plaatst.

In verband met het vervallen van de schakelfunctionaliteit als verplichte metereis is de verplichting voor netbeheerders om afnemers, indien de meetinrichting beschikt over een schakelfunctionaliteit, te informeren of deze functionaliteit is ingeschakeld of uitgeschakeld die eerder was opgenomen in de artikelen 4, tweede lid, 5, tweede lid, 11, tweede lid en 12, derde lid, van het Besluit op afstand uitleesbare meetinrichtingen, opgenomen in de nieuwe artikelen 4, achtste lid, en 5, zesde lid, van het Besluit op afstand uitleesbare meetinrichtingen. Indien een meetinrichting beschikt over een functionaliteit waarbij deze informatie op het leesvenster weergegeven kan worden, vindt deze communicatie plaats via het leesvenster.

Artikelen E en F

In paragraaf 3 van het algemeen deel van deze toelichting is toegelicht dat met de artikelen B en C een wijziging wordt aangebracht in de vereisten aan de functionaliteiten van op afstand uitleesbare meters voor gas en elektriciteit, zoals vastgelegd in artikelen 4, eerste lid, en 5, eerste lid, van het Besluit op afstand uitleesbare meetinrichtingen.

Als gevolg van het vervallen van artikel 4, eerste lid, onderdelen f en g, en artikel 5, eerste lid, onderdeel d, van het Besluit op afstand uitleesbare meetinrichtingen moeten verwijzingen naar deze onderdelen worden aangepast. Deze aanpassing vindt plaats in de artikelen E en F.

De Minister van Economische Zaken,